

КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІАНІСТА В ЧАС ВІЙНИ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia : Nakaz ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 25.04.2013 № 466 [Approval of the Regulation on Distance Learning: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 25.04.2013 No. 466]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18> (Accessed 10 Apr. 2025) [in Ukrainian].

10. Rodinova, N., Chervonii, M. & Diordytia, I. (2022). Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia studentiv v umovakh voiennoho stanu. Perspektivy ta innovatsii nauky [Features of distance learning of students in conditions of martial law].

Prospects and Innovations in Science, No. 4(9), pp. 285–296. DOI: <https://doi.org/10.36074/10.04.2020.v1.01> [in Ukrainian].

11. Tkachenko, L.V. & Khmelnytska, O.S. (2021). Osoblyvosti vprovadzhennia dystantsiinoho navchannia v osvitnii protses zakladu vyshchoi osvity [Features of the implementation of distance learning in the educational process of higher education institutions]. *Pedagogy of Forming a Creative Personality in Higher and General Secondary Schools*, No. 3(75), pp. 91–96. Available at: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2021/75/part_3/20.pdf (Accessed 10 Apr. 2025) [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 23.04.2025

УДК 78.071.2:780.616.433]:355.48(477:(470+571))
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.332787>

Олена Дмитрієва, доктор філософії, викладач кафедри
музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,
провідний концертмейстер
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7205-2545>

КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІАНІСТА В ЧАС ВІЙНИ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

У статті проаналізовано й осмислено сутність концертно-виконавської діяльності піаніста-соліста, концертмейстера, універсального діяча культури у контексті повномасштабної війни Росії проти України. Здійснено аналіз наукових досліджень, присвячених загальним та професійним особливостям концертно-виконавської діяльності, виокремлено ключові чинники, які впливають на її активізацію під час війни. Досліджено типологію концертної діяльності, підкреслено роль благодійних концертів в Україні та закордонних громадах як інструмента культурної дипломатії. Проаналізовано актуальні тенденції у концертному житті піаністів, що вимушено змінили місце проживання або продовжують діяти в умовах обмеженої соціальної та професійної інфраструктури, хронічного стресу, вигорання і постійної небезпеки. Узагальнено позитивний досвід концертної діяльності в малих містах та громадах. Означено питання трансформації соціокультурного та музичного середовища, що спричинило зміну форм і практик виконавства, зокрема його фортепіанної складової.

Ключові слова: концерт; виконавська діяльність; піаніст-соліст; концертмейстер; універсальний діяч культури; війна Росії проти України.

Літ. 10.

Olena Dmytriieva, Doctor of Philosophy, Lecturer of the Music
Theory and Instrumental Training Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Leading Concertmaster
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7205-2545>

CONCERT AND PERFORMANCE ACTIVITIES OF A PIANIST IN WARTIME: CULTURAL DIMENSION

The article analyzes and reflects upon the essence of concert and performance activities of a pianist-soloist, concertmaster, and universal cultural figure in the context of Russia's full-scale war against Ukraine. It explores the key factors that influenced the intensification of performance practices during wartime, such as forced displacement, chronic stress, and the need to preserve cultural resilience. The evolution of concert typology is examined, with a special focus on charity events as tools of cultural diplomacy both within Ukraine and internationally. Particular attention is given to the growing significance of concert activity in small towns, religious institutions, shelters, hospitals, and online platforms. These alternative venues have become spaces of emotional healing and resistance. The article proposes a wartime classification of pianists-soloists, accompanists, and cultural mediators-who combine artistic, educational, and civic functions. In the conditions of war, Ukrainian pianists embody more than musical skill- they become cultural ambassadors. Their activities ensure the continuity of tradition, affirm national identity, and contribute to the global recognition of Ukraine's cultural sovereignty. Scientific research dedicated to the general and professional characteristics of concert and performance activity is analyzed, and factors that activate it in wartime conditions are identified. The typology of concert activity is examined, with a particular emphasis on the role of charity concerts as instruments of cultural diplomacy both in Ukraine and abroad. The transformation of the socio-

КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІАНІСТА В ЧАС ВІЙНИ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

cultural and musical environment is outlined, which has led to changes in the forms and practices of performance, especially in its piano aspect.

Keywords: concert; performance; pianist-soloist; concertmaster; universal cultural figure; Russia's war against Ukraine.

Постановка проблеми. Повномасштабне військове вторгнення Росії в Україну спричинило не лише гуманітарну катастрофу, але й безпрецедентну деструкцію культурного простору. Особливої трансформації зазнала сфера музичного мистецтва, яка є надзвичайно чутливою до змін соціального контексту. Діяльність музикантів академічного спрямування, зокрема у царині фортепіанного мистецтва досліджували науковці з галузей музикознавства, музичної психології, інтерпретології, соціології культури та мистецтва. Тематика досліджень відображає широкий спектр наукових зацікавлень та пошуків, що формують цілісне уявлення про роль піаніста-соліста, концертмейстера, артиста ансамблю, педагога, наукового діяча у просторі культури окремої держави чи за її межами.

До лютого 2022 р. мистецьке життя вирувало у великих містах України, де активно працювали музичні заклади освіти, філармонії, оркестри, оперні та драматичні театри, проводився професійний звукозапис, було сучасне обладнання. Поряд із традиційними конкурсами з'являлися різноманітні фестивалі та міжнародні мистецькі заходи. Музичні цінності, пропаговані професійними осередками, трансливалися в суспільстві та мали багатовекторне спрямування. За період повномасштабного вторгнення Росії стан концертного життя у великих містах України значно змінився. Якщо раніше вони стояли в авангарді усіх попередньо зазначених чинників, то внаслідок окупації українських територій чи практично безперервних бомбардувань, в навчальних аудиторіях консерваторій, музичних коледжів, у приміщеннях філармоній і театрів майно та інструментарій зазнали непоправних втрат. Ускладнилося, а місцями стало фізично неможливим, дотримання елементарних норм для занять музикою, на фоні хронічного стресу суттєво постраждала мотивація музикантів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми музично-виконавського мистецтва в широкому сенсі висвітлювалися у наукових працях Т. Глушук [1], Н. Жайворонок [3] та інших. Аналітичне осмислення діяльності піаніста-концертмейстера здійснено у працях Т. Грінченко [2], А. Кретьова [5], О. Сікалової [10]. Особливої уваги заслуговують публікації А. Загладько [4], Л. Лабінцевої [6], В. Левко [7], які висвітлюють теоретико-методологічні аспекти дослідження різних видів діяльності не лише окремих виконавців, а й музичних організацій, освітніх закладів, громадсько-мистецьких об'єднань. Наукові розвідки І. Маслікової [8], В. Реді [9] окреслюють ролі міжнародного співробітництва та

культурної дипломатії у час суспільно-політичних криз, зокрема в період сучасної російської агресії проти України. Однак недостатньо дослідженими є питання, які стосуються концертної діяльності музиканта-піаніста в час війни. Розв'язання цієї проблематики становить мету нашого дослідження.

Мета дослідження – з'ясувати ключові проблеми концертно-виконавської діяльності піаніста в контексті російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. Загальні тенденції, що дають змогу повніше розкрити зміст концертно-виконавської діяльності піаніста в час війни, окреслені, на нашу думку, кількома факторами:

- психологічним, який полягає у якнайшвидшому відновленні концертів після вимушеного переселення музикантів, що дає змогу повернути відчуття стабільності, самоідентифікації та самореалізації;

- об'єднанням виконавців у групи однодумців за принципом відповідності професійних кваліфікацій та спільних творчих планів;

- пошуком сприятливих умов для творчої та мистецької реалізації (встановлення доброзичливої комунікації з осередками культури за вимушено зміненим місцем проживання, наявність концертних майданчиків у регіонах тимчасового чи постійного місця проживання, розширення географії виступів).

Отже, соціально-побутова сфера на сьогодні, як і раніше, стає одним із визначальних чинників успішної реалізації будь-якого музиканта-фахівця. Однак цілісна картина явища постає перед нами лише з урахуванням ще кількох компонентів. Це –

- а) активна участь виконавців та реципієнтів у процесі творення та слухання музики;

- б) просторово-часові характеристики відповідного середовища, соціокультурна трансформація суспільства загалом;

- в) комунікативна складова як рушійна сила у поширенні інформації про ті чи ті концертні події;

- г) активна участь медіа у рекламі, трансляції та записах концертів.

Усі перелічені чинники не втратили актуальності під час війни Російської Федерації проти України. Проте в умовах обмеженого доступу до традиційних концертних майданчиків, зруйнованої інфраструктури та постійної небезпеки, виконавська практика зазнає трансформацій. Натомість з'являються альтернативні простори для виступів: волонтерські центри, укриття, шпитали, евакуаційні зали, а також онлайн-середовища. Такі виступи мають терапевтичний і консолідаційний ефект та сприяють зміцненню морального духу як серед

цивільного населення, так і військових. Культурна діяльність у зоні бойових дій перетворилася на акт опору, а музикант – із “інтерпретатора” або “виконавця” – став символічним посередником між зруйнованим і відновленим. Для академічного виконавця концертна діяльність представлена “...як динамічна система, складовими якої є композиторська творчість, творчість інтерпретатора та слухачка “співтворчість” [6, 302]. У контексті війни високе музичне мистецтво також виконує екзистенційно-захисну функцію та допомагає зберегти ментальну цілісність як самого митця, так і його аудиторії.

Доповнимо аналітику організації концертної діяльності та звернемося до наукових рефлексій дослідників, які розглядали фортепіанне виконавство як багатокомпонентне і поліфункціональне явище. А. Загладько на прикладі концертного життя Києва 70–80-х рр. XIX ст., аналізує виконавство “...у контексті музичної інфраструктури міста... Під поняттям інфраструктура розуміємо систему галузей та видів діяльності, які забезпечують функціонування певного феномену...” [4, 9]. Дослідниця пропонує власний варіант типології концертів, які розрізняються:

- “...за складом учасників концерту: бенефісні (на честь одного виконавця чи колективу); сольні концерти одного виконавця (чи двох музикантів у тих випадках, коли виступав соліст під супровід піаніста); концерти двох виконавців, які виступали на рівних умовах; змішані концерти за участю різних виконавців;

- за місцем проведення: закриті приватні...; відкриті публічні концерти...; літні концерти на відкритому повітрі, так звана садова музика;

- за жанровою специфікою: симфонічні концерти; концерти камерно-інструментальної та камерно-вокальної музики; сольні концерти піаністів, скрипалів тощо; хорові концерти; концерти синтетичних жанрів (літературно-музично-танцювальні вечори, концерти з живими картинами, вистави Київського драматичного товариства);

- за цільовим призначенням: просвітницькі, розважальні, благодійні, навчальні;

- за репертуарним наповненням: монографічні; тематичні; змішані; персональні концерти піаністів-композиторів М. Лисенка та М. Завадського, які склалися з їхніх творів” [4, 9].

Дослідниця В. Левко у монографії “Концерт як мистецьке явище” пропонує систематизацію видів концертів: “...на сьогоднішній день сформувалася доволі значна кількість видів концертів... За місцем проведення концерти бувають стаціонарними та гастрольними, за складом учасників – аматорськими, професійними та змішаними, за способом побудови програми – тематичними, що поєднують усі номери однією ідеєю, збірними, де номери чергуються без будь-якої зв’язуючої ідеї, гала-концерт,

де номери зв’язані ідеєю учасників та переможців конкурсу або фестивалю, театралізованими, де є спеціальний сценарій або навіть сюжет, за призначенням – навчальними (академічними та звітними), ювілейними, тематичними, абонементними тощо” [7, 12].

Запропоновані авторами класифікації та систематизації мають бути дещо скориговані відповідно до стану мистецького життя у малих містах. Наше дослідження покликане здійснити аналіз концертної практики піаністів за період 2022–2025 рр. Як зазначалося вище, в умовах війни загострилися не лише проблеми, пов’язані з організацією концертних виступів, але й репертуарним наповненням. Позаяк в Україні ще на початку війни діячі культури та мистецтва ініціювали відмову і вилучення з концертного обігу творів російських авторів, активізувалося залучення до репертуару здобутків українських композиторів, відродження забутих зразків українського мистецтва. У багатьох регіонах помітно зростає попит не лише на професійну музику, а й на творчість композиторів-аматорів, які урізноманітнили б репертуар для різних категорій виконавців, поглиблюється акцент на національно орієнтовану складову.

Зміна місця проживання музикантів на території України спричинила трансформацію як музичного виконавства, так і слухачької аудиторії. Вимушена внутрішня та зовнішня міграція музикантів є однією з найяскравіших ознак кризи в умовах війни. Переміщення до відносно безпечних регіонів України чи за кордон не лише змінює локацію артистів, але й призводить до переналаштування творчої ідентичності, необхідності адаптації до нових культурних кодів та аудиторій: “...виникла потреба змінити акценти, переосмислити наповнення мистецького контенту, а інколи адаптувати, а то й “перевинайти” мову, якою звертатися до реципієнтів. Менеджмент змін має стати постійною практикою, і це стосується не лише смислової складової, але й організації процесу “доставки продукту”, адаптації до нових умов комунікації. Безпосередньо з потребою змін пов’язана необхідність перевинайдення формату культурних подій. Війна вчить виявляти лідерські якості, бути гнучкими, оперативно реагувати на будь-які зміни, приймати подекуди рішення в умовах повної невизначеності” [9, 155].

Зазначимо, що психологічна підтримка, допомога у працевлаштуванні, організація концертів могла би бути значно активнішою, ніж ми маємо змогу спостерігати. Розвиток культурного життя віддалених регіонів нашої держави суттєво підсилює вже наявний творчий потенціал, підвищує професійний рівень та сприяє зростанню конкурентоздатності регіонів України не лише на її території, а й в європейському просторі загалом. У глобальному значенні бачимо “...завдання для Украї-

ни – формування постколоніальної культури. Це означає пошук альтернативного щодо колоніального історичного дискурсу, в якому визначалася б національна ідентичність” [8, 7].

У цьому контексті творча діяльність українських музикантів набуває екзистенційного виміру, стаючи засобом не лише мистецького висловлення, а й культурного самозбереження, опору та трансляції національної ідентичності в глобальному контексті.

На протигагу глобальним викликам, у громадах відносно безпечних регіонів зріс інтерес до професійного музикування, у фаховій комунікації зростає попит на піаністів-концертмейстерів, які могли б на належному рівні забезпечувати концертний процес для солістів-вокалістів, інструменталістів та інших. Регіональні осередки культури та заклади освіти, які відгукнулися на запит надання концертних майданчиків для виконавців, збагатили місцеву палітру мистецьких акцій різнобарв'ям музики різних епох та стилів. З власного досвіду можемо підтвердити, що активну участь в організації концертних виступів беруть місцеві Народні доми, Будинки просвіти та церковні організації. Неабиякий інтерес до концертів виявляють священники та релігійні громади Римо-Католицької та Української Греко-Католицької церков, надаючи всебічну допомогу музикантам-переселенцям. Концерти в костелах, центрах душпастирства анонсуються як визначна культурно-мистецька акція на підтримку українських військових та потреб внутрішньо переміщених осіб. Як піаніст-концертмейстер, під час активної фази воєнних дій авторка дослідження бере активну участь у культурному житті Дрогобиччини, Львівщини, Самбірщини, Стрийщини у складі створеного в Дрогобичі гурту “Opera Art”. Ми було організували понад 50 благодійних концертів із патріотичними, духовними, класичними та тематичними програмами. Однак маємо усвідомлювати, що якісне виконання можливе за умови наявності не тільки концертного майданчика, а й пристойного фортепіано чи роялю, що не завжди відповідає дійсності. Особливо в костелах та церквах виникає потреба у цифрових інструментах, підсилювачах звуку тощо, оскільки акустичні особливості сакральних споруд мають свою специфіку та певні тонкощі. Усвідомлення усіх складових підготовки та реалізації скорочує шлях від початкового професійного етапу опанування нових текстів до безпосереднього концертного виконання. Що вищий фаховий та індивідуальний рівень здібностей піаніста-соліста та концертмейстера, то кращим є результат сценічного виступу, адже “...музично-виконавське мистецтво – це складне системне явище, що функціонує у взаємодії музично-виконавської освіти, музично-творчої діяльності та музично-концертної практики як постійного процесу створення, презентації, оцінки музич-

но-мистецького продукту у духовному житті суспільства, визначаючи певною мірою, його соціокультурний простір” [1, 90].

З цього огляду, пропонуємо реконструкцію відомого поділу представників фортепіанного мистецтва на такі категорії:

1) піаніст – сольний виконавець;

2) піаніст – концертмейстер;

3) піаніст – універсал, в особі якого поєднуються обидві попередні категорії з додаванням науково-педагогічної та культуротворчої складових.

Зупинимось детальніше на кожній з категорій окремо та спробуємо окреслити загальноприйняті межі культуротворчої діяльності піаніста в умовах суспільно-політичної кризи сьогодення.

У часи війни Росії проти України концертна діяльність піаніста набуває нового символічного навантаження – вона перетворюється з естетичного акту на формацію публічного свідчення, культурного спротиву та духовної мобілізації: “...визначення і реалізація перспективних шляхів розвитку національної культури неможливі без глибокого усвідомлення сутності загальнолюдських духовних і культурних цінностей, освоєння досягнень світової і, передусім, європейської науки, проведення цілеспрямованих досліджень особливостей функціонування і розвитку окремих явищ культури в українському середовищі” [3, 3]. У такому випадку піаніст постає не лише інтерпретатором класичної спадщини або новітніх творів, а й медіатором національного болю, гідності та надії.

Окрему увагу варто звернути на участь українських піаністів у благодійних концертах за кордоном, які виконують дві функції: з одного боку – це акти культурної дипломатії, спрямовані на привернення уваги міжнародної спільноти до подій в Україні, з іншого – форма збереження та репрезентації української музичної традиції в новому, іноді амбівалентному контексті еміграції. Прикладом плідної роботи українських піаністів-солістів на ниві служіння культурній дипломатії слугує діяльність Є. Громова, А. Баришевського, М. Шадька, П. Гінтова, Д. Суховієнка, А. Федорової та інших. Таким чином, піаніст у сучасному українському та європейському контексті – це не просто виконавець, а свідок часу, учасник соціокультурного фронту, чия концертна діяльність здатна виконувати не лише професійну, а й етичну, естетичну та національно-консолідаційну місію. Масова релокація музикантів у межах України та за кордон стала не лише соціальним, а й культурним феноменом. Вимушене переміщення призводить до реструктуризації музичної ідентичності, нових способів представлення української культури за межами країни. У діаспорному середовищі музика перетворюється на засіб наративу про війну, біль і надію, зберігаючи при цьому глибоку національну кодифікацію.

Жоден концертний виступ солістів академічно-го напрямку (співаків, скрипалів, духовиків та ін.) не може бути повноцінно реалізований без участі піаніста-концертмейстера. Царина концертмейстерської майстерності поєднує цілу низку професійних вимог, якими має володіти піаніст для повноцінної творчої реалізації. На сьогодні викристалізувалася система, за якою навчають мистецтва акомпанементу, присвячуючи цьому ліву частку навантаження у музичних закладах освіти різних рівнів. Зокрема, у кожній з музичних академій України склалися свої школи концертмейстерства, які мають давні традиції. Професійний супровід є запорукою успішного виступу солістів усіх спеціальностей. Інтерес дослідників до концертмейстерської діяльності окреслює кілька вимірів: перший – професійний, у якому детально аналізуються різноманітні напрями роботи піаніста-концертмейстера; другий – соціокультурний зріз, який окреслює зміст та значення піаніста-концертмейстера у концертній діяльності виконавців-солістів. Дослідниця Т. Грінченко зазначає, що "...видатний французький композитор, органіст і клавесиніст Ф. Куперен вважав мистецтво концертмейстера одним із самих потрібних і цікавих в музиці... головне призначення концертмейстера – створення фундаменту музичної будови твору, художньо-технологічної основи для сольних виконавців, що створює передумови розкриття як художнього образу твору, так і максимально уможливило творчий прояв соліста" [2, 281]. Переконлива інтерпретація музичних творів у тандемі з солістом є потужним засобом впливу виконавців на слухача: "...спільну, добре виважену "кристалізовану інтерпретацію", створюють на засадах єдності художніх намірів обидва партнери – соліст і концертмейстер – та, у той же час, кожен із них усвідомлює свою роль у втіленні композиторського задуму" [10, 195].

Розгляд перспективи професійного становлення концертмейстера детально описується практиками як комплекс, який вивільняє багатоскладовий психо-фізіологічний процес. Ключовими рисами виконавської концентрації концертмейстера є мобільність, швидкість, активність, зосередженість і вміння самостійно керувати такими видами уваги? як просторова, слухова та ансамблева, що творять єдине ціле: "У роботі концертмейстера поєднується універсальне та індивідуальне. Він і творець-виконавець, і педагог, і психолог, але водночас усе це використовує, реалізуючи своєрідність власної індивідуальності та в узгодженні з особистістю співака-виконавця в навчальних, концертних і конкурсних програмах" [5, 59].

Повернімося до реалій сьогодення, які ставлять перед музикантами нові виклики. Все більше піаніст-практик стикається з потребою розширити концертно-виконавську практику за рахунок нау-

ково-педагогічної складової. Таким способом утверджується категорія піаніста-універсала, яка, на нашу думку, історично перегукується з тим розумінням музичної професії, що побутувало до XIX ст. Саме тоді остаточно відбувся поділ універсальної категорії "музикант", що охоплювала композитора, виконавця, педагога та культурного діяча, на окремі фахові напрями: соліста, акомпаніатора, педагога, науковця, музикознавця, теоретика музики. Водночас універсалізм як культурно-мистецьке явище набуває особливої актуальності в умовах сучасних кризових викликів. Саме він відкриває піаністові можливість багатовимірної творчої реалізації, поєднання різних професійних іпостасей, а також адаптації до зміненого культурного ландшафту.

Висновки. Будь-яка трансформація соціокультурного середовища безпосередньо впливає на характер і умови функціонування творчої особистості. Збройна агресія Російської Федерації проти України стала чинником радикальної дестабілізації культурного простору, що призвело до руйнування інфраструктури музичної освіти та концертного життя. Фізичні втрати – домівок, освітніх і мистецьких інституцій – супроводжуються глибокою культурною травматизацією, що порушує цілісність та тяглість культурного буття. Війна стає викликом для митця, але водночас і каталізатором для появи нових форм культурного життя. Український музичний простір, попри деструкцію, виявляє дивовижну здатність до адаптації, саморефлексії та відродження, що свідчить про його внутрішню силу й культурну живучість. Музика – це не лише мистецтво, це знак, свідчення і протест. З культурологічного погляду, концертно-виконавська діяльність піаніста в час війни – це не лише спосіб самореалізації, а й форма соціального служіння. Вона стає майданчиком для публічного свідчення, наративом національного досвіду, простором символічного діалогу між митцем і суспільством.

Виконавство в умовах війни набуває особливої ваги як форма збереження культурної пам'яті. Виконання творів українських композиторів минулого, реконструкція стилістичних особливостей, звернення до архівних джерел – усе це перетворює концерт на акт історичної тяглості. Піаніст у цій ролі постає як хранитель смислів, посередник між втраченим і актуальним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глушук Т. Музично-виконавське мистецтво як об'єкт дослідження українського мистецтвознавства. *Культура і сучасність*. 2016. № 1. С. 87–91.
2. Грінченко Т. Історія виникнення та становлення професії піаніст-концертмейстер. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2017. Вип. 49. С. 280–284.
3. Жайворонок Н.Б. Музичне виконавство як феномен музичної культури: дис. ... канд. мистецтвознавства:

17.00.01 – теорія та історія культури. Київський національний університет культури і мистецтв. 2006. 168 с.

4. Загладько А. Фортепіанна компонента у концертному житті Києва 70-80-х років XIX століття (за матеріалами періодики) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – музичне мистецтво. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. 2020. 38 с.

5. Кретов А., Новік-Кретова І. Феномен піаніста-концертмейстера в соціокультурному просторі: діалог історії й сучасності. *Культурологічна думка*. 2017. № 12. С. 56–63.

6. Лабінцева Л. Концертна діяльність як показник виконавської майстерності музикантів : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції “Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття” 16–17.10.2014 р. Київ. С. 297–303.

7. Левко В. Концерт як мистецьке явище в культурному просторі України другої половини XIX – початку XXI століття. Київ : НАКККіМ, 2021. 152 с.

8. Маслікова І. Міжнародне співробітництво у сфері культури в умовах російсько-української війни: культурологічний аспект. *Українські культурологічні студії*. 2023. № 1 (12). С. 4–9.

9. Редя В. Музика в культурній дипломатії сучасної України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2024. Вип. 48. С. 153–160.

10. Сікалова О. Особливості творчої співпраці концертмейстера з солістом у процесі інтеграції художнього твору. *Концертмейстерська діяльність: історія, персоналії, методика* : науково-методичний збірник: статті та матеріали. Одеса : Видавничий дім “Гельветика”, 2024. 236 с. С. 194–198.

REFERENCES

1. Hlushchuk, T. (2016). Muzychno-vykonavske mystetstvo yak ob'ekt doslidzhennia ukrainskoho mystetstvoznavstva [Musical and Performing Arts as an Object of Research in Ukrainian Art History]. *Culture and Modernity*. No. 1, pp. 87–91. [in Ukrainian].

2. Hrinchenko, T. (2017). Istoriia vynyknennia ta stanovlennia profesii pianist-kontsertmeister [History of the origin and development of the profession of concert pianist]. *Scientific works of the Faculty of History of Zaporizhzhia National University*. Vol. 49, pp. 280–284. [in Ukrainian].

3. Zhaivoronok, N.B. (2006). Muzychne vykonavstvo yak fenomen muzychnoi kultury [Musical performance as a phe-

nomenon of musical culture]. *Candidate's thesis*. Kyiv National University of Culture and Arts. Kyiv, 168 p. [in Ukrainian].

4. Zahladko, A. (2020). Fortepianna komponenta u kontsertnomu zhytti Kyieva 70-80-kh rokiv XX stolittia (za materialamy periodyky) [The Piano Component in the Concert Life of Kyiv in the 70s and 80s of the Nineteenth Century (Based on Periodicals)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv, 231 p. [in Ukrainian].

5. Kretov, A. & Novik-Kretova, I. (2017). Fenomen pianista-kontsertmeistera v sotsio-kulturnomu prostori: dialoh istorii y suchasnosti [The Phenomenon of the Pianist-Concertmaster in the Socio-Cultural Space: A Dialogue of History and Modernity]. *Cultural thought*. No. 12, pp. 56–63. [in Ukrainian].

6. Labintseva, L. (2014). Kontsertna diialnist yak pokaznyk vykonavskoi maister-nosti muzykantiv [Concert activity as an indicator of musicians' performing skills]. *Proceedings of the International Scientific and Practical Conference “Professional Art Education and Artistic Culture: Challenges of the XXI Century”*. Kyiv, pp. 297–303. [in Ukrainian].

7. Levko, V. (2021). Kontsert yak mystetske yavyshech v kulturnomu prostori Ukrainy druhoi polovyny XIX – pochatku XXI stolittia [The Concert as an Artistic Phenomenon in the Cultural Space of Ukraine in the Second Half of the Nineteenth and Early Twenty-First Centuries]. Kyiv, 152 p. [in Ukrainian].

8. Maslikova, I. (2023). Mizhnarodne spivrobitnytstvo u sferi kultury v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: kulturolohichniy aspekt [International Cooperation in the Field of Culture in the Context of the Russian-Ukrainian War: Cultural Aspect]. *Ukrainian Cultural Studies*. No. 1(12), pp. 4–9. [in Ukrainian].

9. Redia, V. (2024). Muzyka v kulturnii dyplomatii suchasnoi Ukrainy [Music in the cultural diplomacy of contemporary Ukraine]. Vol. 48, pp. 153–160. [in Ukrainian].

10. Sikalova, O. (2024). Osoblyvosti tvorchoi spivpratsi kontsertmeistera z solistom u protsesi intehratsii khudozhnogo tvoruv [Peculiarities of creative cooperation between a concertmaster and a soloist in the process of integrating an artistic work]. *Concertmaking: History, Personalities, Methods : a scientific and methodological collection: articles and materials*. Odesa, 236 p., pp. 194–198. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.04.2025

“Довіра – ознака мужності, і вірність – свідчення сили”.

Марія фон Ебнер-Ешенбах
баронеса, австрійська письменниця

“Мета життя – самовираження. Проявити у всій повноті свою сутність – ось для чого ми живемо”.

Оскар Вайлд
ірландський поет

